

SAKSBEHANDLER
Kristine Johansen

VÅR DATO
05.02.2024

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
24/00156-2

DERES REF.
23/2502

DERES DATO

Se mottakerliste

Riksantikvarens høringsuttalelse til forslag til endringer i energiloven og plan- og bygningsloven knyttet til solkraftanlegg på land

Vi viser til høringsnotat datert 19.12.2023 med forslag til endringer i energiloven og plan- og bygningsloven knyttet til solkraftanlegg på land. Da Riksantikvaren ikke sto på listen over høringsinstanser, ble vi oppmerksom på høringen først 16.01.2024. Vi beklager at vår uttalelse derfor leveres noe etter høringsfristen.

Plan- og bygningsloven er et godt verktøy for arealforvaltning. Lovens formålsparagraf understreker at dette gjelder både bruk og vern av ressurser. Kulturminner, kulturmiljøer og landskap er blant de ressursene som skal ivaretas i forbindelse med arealplanlegging. Vi ser det som viktig at også energiltak som solkraft behandles etter plan- og bygningsloven.

Generelle merknader

Å styrke kommunenes rolle i planlegging og utbygging av solkraftanlegg, stiller også krav til at kommunene følger opp sitt ansvar for å sikre de nasjonale målene for miljøinteresser som kulturmiljø. Det forutsetter etter vårt syn at disse interessene tidlig gjøres kjent for både kommunen og utbygger/konsesjonær. Tidlig involvering av alle relevante parter vil også bidra til å nå målet om effektive og ressursparende prosesser. Vi viser her også til vår høringsuttalelse til endringer i konsekvensutredningsforskriften av 29.01.2024.

Solkraftanlegg skiller seg fra vindkraftanlegg ved at de har en mer intensiv arealbruk. Terrengebearbeiding, planering, nydyrking og ulike inngrep i grunnen i forbindelse med fundamentering og tekniske installasjoner kan være omfattende. Arkeologiske kulturminner vil

derfor være særlig utsatt ved etablering av solkraftanlegg. Bruk av arealer som tidligere har vært utnyttet til industri, massetak og lignende, vil i mindre utstrekning kunne medføre slik konflikt.

Fjernvirkning av solkraftanlegg ved refleksjon vil kunne ha stor innflytelse på kulturmiljø og landskap. Større sammenhengende flater med paneler kan oppleves som massivt og dominerende i et landskap. Riksantikvaren utarbeider for tiden en oversikt over landskap og kulturmiljø av nasjonal interesse. Dette vil være viktig kunnskapsgrunnlag for vurdering av etablering av solkraftanlegg når det gjelder slik anleggs innvirkning på kulturmiljø og landskap.

Å kombinere solkraft og landbruk prøves ut blant annet i Norge. Der det foreligger forslag om slik sambruk, vil kulturmiljøforvaltningen vurdere solkraftanlegget som eget tiltak uavhengig av landbruksdriften.

Det foreligger i dag planer der vindkraft er kombinert med solkraft (Vågå energipark). Dette er, slik vi ser det og slik det står i høringsnotatet, ulik arealbruk og må vurderes ut fra den innvirkning de to ulike energikildene vil kunne ha på kulturminner, kulturmiljøer og landskap.

Som for vindkraftanlegg skal solkraftanleggets helhetlige samfunnsøkonomiske vurdering gjøres i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Ved behandling av arealplaner skal et tiltaks samfunnsnytte vurderes opp mot miljøinteressene, jf. rundskriv T-2/16. Riksantikvaren stiller spørsmål ved hvorfor to ulike vedtaksmyndigheter skal vurdere henholdsvis samfunnsnytte og samfunnsøkonomi, tema som etter vårt syn har mye med hverandre å gjøre.

I det videre er våre merknader til de enkelte kapitler/forslag omtalt hver for seg.

Til kap. 2.2.1 Konsesjon etter energiloven

Det tas sikte på at det skal utarbeides melding for solkraftanlegg over en viss størrelse i forslag til endringer i konsekvensutredningsforskriften. Riksantikvaren viser til vår høringsuttalelse av 29.01.2024 med våre merknader til dette temaet. Der peker vi på at kulturmiljøforvaltningen må kobles tidlig inn i arbeidet med planlegging av solkraftanlegg.

Til kap. 3.2 Krav om områderegulering og krav om planavklaring før konsesjon

Det foreslås krav om områderegulering for solkraftanlegg med ytre arealbruksgrense og adkomstvei. Kommunen kan også fastsette planbestemmelser av overordnet arealmessig karakter. Eksempler som er nevnt er landskapstilpasning, synlighet og sambruk med landbruk. Riksantikvaren vil peke på at solkraftanlegg er intensiv bruk av arealer. Etter vårt syn vil det for

kulturmiljøforvaltningen så vel som i forbindelse med kommunens høring av slike planer, være en fordel om de relevante temaene for vurdering av tiltaket er innarbeidet i planen. Dette er tema som antall, plassering, teknologi og tilhørende installasjoner.

Departementet viser til at planprosessen ikke bør gjøres mer omfattende enn det som er nødvendig ut fra kommunens behov. Vi viser til at kommunen har ansvar for å følge opp de nasjonale målene på miljøfeltet. For at de skal kunne gjøre dette, er det etter vårt syn viktig at de relevante miljøspørsmålene er del av kommunens vurderingsgrunnlag. Vi viser her til høringsnotatet der *vektlegging av landskap og miljø i solkraftsaker* (s. 15) er trukket fram. Det er også viktig at dette er tema som tas opp i forbindelse med innbyggernes medvirkning i planprosessen, jf. blant annet Århuskonvensjonen og miljøinformasjonsloven.

Styrken ved arealplanlegging etter plan- og bygningsloven er avklaringen av mange ulike interesser i en og samme prosess. For automatiske fredete kulturminner er kulturminneloven (kml.) samordnet med plan- og bygningsloven. Vi viser her til kml. § 9 om undersøkelsesplikt og § 8 fjerde ledd om dispensasjon fra automatisk fredning gjennom planvedtak. Kravet om dette er koblet til reguleringsplan, ikke kommuneplan, og er uavhengig av arealformål. For områderegulering for solkraftanlegg, skal kml. § 9 oppfylles før planvedtak og også eventuell dispensasjon avklares før vedtaket. Det er derfor viktig at kulturmiljøforvaltningen tidlig involveres i planlegging av solkraftanlegg slik at eventuelle nødvendige undersøkelser etter kml. § 9 kan gjennomføres uten at planprosessen forsinkes.

Til kap. 3.3 Rett til å kreve at private utarbeider områderegulering for solkraftanlegg

Riksantikvaren har ingen innvendinger til forslaget, men understreker at det er viktig at også private planleggere etablerer tidlig og god dialog med kulturmiljøforvaltningen, slik mange kommuner i dag har utviklet gode rutiner for. Dette gir rom for større forutsigbarhet og bedre planprosesser.

Til kap. 3.4 Beskyttelse av konsesjonsgitte solkraftanlegg mot nye planvedtak

Riksantikvaren støtter oppheving av særregelen i plan- og bygningsloven § 6-4. Det foreligger ikke rutiner for å avklare kulturmiljøinteresser i slike saker, noe vi har sett som svært uheldig.

Til kap. 3.5 Utvidet rolle for NVE i planbehandlingen

Riksantikvaren har ingen innvendinger til forslaget, men viser til vår høringsuttalelse til vindkraftendringene av 27.02.2023 om kvalitet på utredningsprogram og utredninger og de krav som stilles til innholdet i slike når det gjelder kulturmiljøinteresser.

Til kap. 5 Forholdet mellom klage på planvedtak og konsesjonsvedtak

Riksantikvaren støtter forslaget om at innsigelse til planvedtak og klage på konsesjonsvedtak skjer på samme forvaltningsnivå.

Vennlig hilsen

Linda Veiby

Fung. avdelingsdirektør

Jarle J. Vaage

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Energidepartementet		Postboks 8148 Dep	0033 OSLO
Kommunal- og distriktsdepartementet		Postboks 8112 Dep	0032 OSLO